

Öresundsvattensamarbetet
Øresundsvandsamarbejdet

Status for havpattedyr
Status för marina däggdjur
2008-2017

Øresundsvattensamarbejdet
Øresundsvandsamarbejdet

De tre mest talrige havpattedyr i Øresund er spættet sæl, gråsæl og marsvin. Alle tre arter er beskyttet i henhold til EU's habitatdirektiv. Marsvin og begge sælarter er nævnt i habitatdirektivets bilagslister over arter med behov for beskyttelse. For sæler og marsvin skal der udpeges beskyttede områder, de såkaldte Natura 2000-områder. Marsvin skal derudover beskyttes i hele deres udbredelsesområde, og sælarterne kan blive genstand for forvaltningstiltag, hvis en overvågning viser, at deres udbredelse er i tilbagegang.

Sæler og marsvin overvåges i Danmark som en del af NOVANA-overvågningen og i samarbejde med Sverige.

Spættet sæl er den mest almindelige sæl i Øresund. I august fælder de spættede sæler og optælles bl.a. i Kattegat og Østersøen i en koordineret indsats mellem Danmark og Sverige. Tællingerne af de spættede sæler bruges til at vurdere udviklingen i den samlede population.

I 1988 og 2002 ramte en virus (PDV) de spættede sæler og slog 20-

50% af bestandene ihjel. En mindre epidemi af ukendt oprindelse blev registreret på Anholt og den svenske vestkyst i 2007. I sommeren/efteråret 2014 blev de spættede sæler i Kattegat ramt af en ny epidemi, som denne gang skyldtes fugleinfluenza. Ingen af de omtalte epidemier ser ud til at have været dødelig for gråsælernes.

Sælerne er i fremgang i Danmark på trods af epidemierne. Dette tilskrives en jagtfredning, der har været gældende siden 1977, samt oprettelsen af en række sælreservater i de følgende år med adgangsforbud og derfor en god ungeoverlevelse.

Den samlede population af spættede sæler i Kattegat estimeredes i 2017 til 17.900 individer, heraf 8.900 i den danske del. Populationen i den danske del af vestlige Østersø blev estimeret til 1.900 individer, hvilket er det hidtil højest registrerede antal.

De tre mest forekommende marina daggdjuren i Øresund är knubbsæl, gråsæl och tumlare. Alla tre arter skyddas i enlighet med EU:s habitatdirektiv. Tumlare och båda sälarter omnämns i habitatdirektivets bilagslister över arter som är i behov av skydd. När det gäller sälar och tumlare ska skyddade ormåden, så kallade Natura 2000-områden, anges. Tumlare ska dessutom skyddas inom hela sitt utbredningsområde och sälarerna kan bli föremål för en förvaltningsinsats om en övervakning visar att deras utbredning har gått tillbaka.

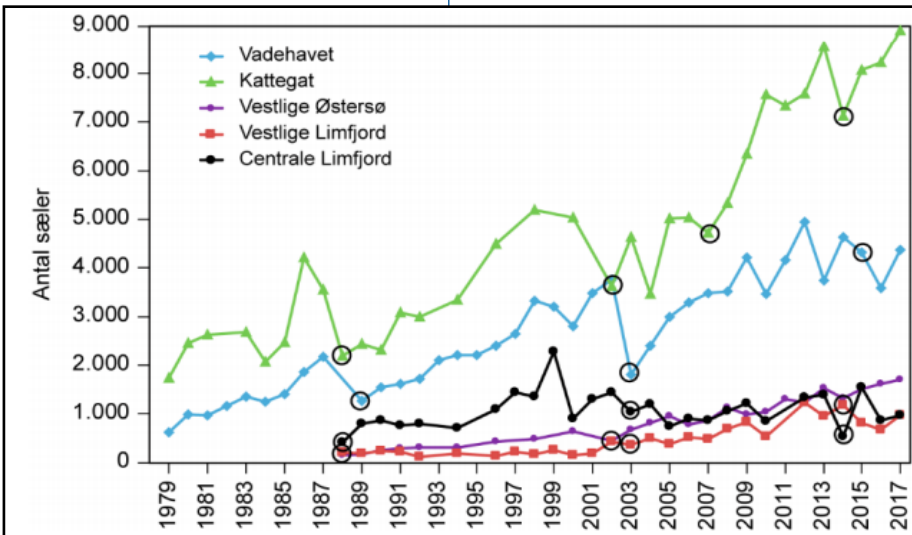
I Danmark övervakas sälar och tumlare som en del av NOVANA-övervakningen som sker i samarbete med Sverige.

Knubbsæl är den vanligaste sälen i Øresund. Knubbsälarna inventeras i bl.a. Kattegat och Østersjön under augusti månad då de fäller sin päls. Detta sker i en koordinerad insats mellan Danmark och Sverige. Inventeringen av knubbsälarna används till att bedöma den totala populationens utveckling.

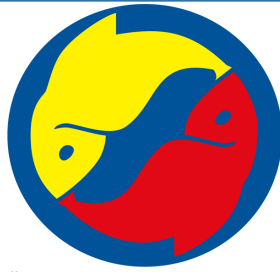
Knubbsälen drabbades av ett virus (PDV) 1988 och 2002 och 20-50 % av beståndet slogs ut och en mindre epidemi med okänt ursprung registrerades på Anholt och den svenska västkusten 2007. Under sommaren/hösten 2014 drabbades knubbsälarna i Kattegat av en ny epidemi som denna gång kunde spåras till fågelinfluensa. Ingen av de omtalade epidemierna verkar ha varit dödlig för gråsälarna.

Trots epidemierna ökar sälbeståndet i Danmark. Detta kan förklaras med att det sedan 1977 råder jaktskydd samt att en rad sälreservat inrättades under de följande åren med tillträdesförbud vilket därmed ledde till en god överlevnad bland kutarna.

Den samlade populationen av knubbsæl i Kattegat uppskattades till 17 900 individer i 2017 varav 8900 på den danska sidan. Populationen på den danska sidan av den västra delen av Østersjön uppskattades till 1900 individer vilket är det högsta registrerade antalet hittills.

Figur 1. Antal spættede sæler i Danmark fordelt på delområder i perioden 1976-2017 – opgjort ud fra tællinger på landgangspladser og den gennemsnitlige andel af sæler i vandet. Den første optælling efter epidemierne i 1988, 2002, 2007 og 2014 er markeret med cirkler.

Øresundsvattensamarbetet

Øresundsvandsamarbejdet

I de seneste fem år er vækstraten faldet, hvilket indikerer, at populationen nærmer sig miljøets bæreevne.

En anden mulig tolkning er dog, at gråsælernes genetablering i dette område påvirker bestanden af spættede sæler negativt. Hvis det første er tilfældet, kan vi forvente en stabilisering af antallet af spættede sæler i området i de kommende år. Hvis den aftagende vækst derimod skyldes konkurrence fra eller fortrængning på grund af gråsæler, er en nedgang i bestanden i de kommende år sandsynlig.

Februar/marts er yngleperiode for gråsælerne i Østersøen. I perioden fokuserer overvågningen på gråsælunger i Østersøen og Kattegat i samarbejde med Sverige, Estland og Finland under HELCOM's koordinering. Gråsælen er genindvandret som en fast del af den danske natur i de sidste 15 år. Gråsælen svømmer meget mere omkring end spættet sæl og kan nu ses i hele Østersø- og Nordsøregionen. Gråsælen udnytter mange af de samme uforstyrrede yngle-/hvilepladser som spættet sæl. Det er normalt for gråsæler, at yngleaktiviteten ligger på et lavt niveau i de tidlige faser af kolonisering af et nyt område. Gråsælen har tidligere været almindelig i alle danske farvande, og det formodes, at der i de kommende år vil komme flere gråsæler, og at antallet af ynglende gråsæler vil øges.

Marsvin

Marsvinet er Øresunds mest almindelige hval, og den eneste der med sikkerhed yngler her. Den danske del af Øresundstragten er udpeget som et Natura 2000-område for marsvin. Den største trussel mod marsvin menes at være utilsigtet bifangst i fiskegarn.

Marsvin overvåges både inden for Natura 2000-områderne og i hele populationsområderne. Marsvin bevæger sig over store områder, der strækker sig ud over de danske grænser. Derfor er det afgørende med en koordineret indsats med vores nabolande for at få en status for populationerne.

Overvågninger af marsvin er ikke rapporteret siden 2014, men antallet af marsvin i Kattegat er stigende, samtidig med at bestanden i Storebælt var nogenlunde uændret i forhold til målingerne i 2012 og 2014.

De seneste fem åren har tillvækttakten sunkit vilket visar att populationen närmar sig miljös bärförmåga.

En annan möjlig tolkning är dock att gråsälarnas återetablering i detta område påverkar beståndet av knobbsäl negativt. Om den sjunkande tillväxten beror på den första förklaringen förväntas en stabilisering av antalet knobbsälar i området de kommande åren. Beror den däremot på konkurrens eller bortträngning på grund av gråsälar kommer beståndet sannolikt att sjunka ytterligare under de kommande åren.

Februari/mars är den period då gråsälarna fortplantar sig i Östersjön. Under denna period övervakas gråsälskutarna i Östersjön och Kattegatt i samarbete med Sverige, Estland och Finland under HELCOM:s koordinering.

Gråsälen har återinvandrat i den danska naturen de senaste 15 åren. Gråsälen simmar omkring mycket mer än knobbsälen och finns nu i hela Östersjö- och Nordsjöområdet. Gråsälen utnyttjar många av de ostörda fortplantnings- och viloplats som knobbsälarna också utnyttjar. När det gäller gråsälar är det vanligt att fortplantningsaktiviteten är låg i de tidiga faserna av koloniseringen av ett nytt område. Gråsälen har tidigare varit vanlig i alla danska farvatten och det antas att antalet gråsälar och gråsälar som fortplantar sig kommer att öka under de kommande åren.

Tumlare

Tumlaren är Øresunds vanligaste val och det är den enda som fortplantar sig här. Den danska delen av Øresundsområdet är ett Natura 2000-område för tumlare. Det största hotet mot tumlare antas vara oavsiktlig bifangst i fiskenät. Tumlarna övervakas både inom och utanför Natura-2000-områdena och i hela populationsområdet. Tumlarna förflyttar sig över stora områden som sträcker sig bortom den danska gränsen. Därför är det avgörande att insatsen koordineras med våra grannländer för att få fram en status för populationen. Det har inte rapporterats om några övervakningar sedan 2014 men antalet tumlare i Kattegatt stiger medan bestånden i Stora Bælt var någorlunda oförändrat jämfört med mätningarna 2012 och 2014.

Reference/Referens: NOVANA, Marine Områder 2017 <https://dce2.au.dk/pub/SR308.pdf>

Opdateret i juni 2019 af Jane Brøns-Hansen for Øresundsvandsamarbejdet./Uppdaterat i juni 2019 av Jane Brøns-Hansen för Øresundsvattensamarbetet.

